



DELO

Izhaja enkrat mesečno.

Naročnina: 6 Din polletno.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva 22/II.

Naš vsedržavni strokovni pokret

Kakor smo že poročali v 4. številki »Dela«, se je vršila o priliki celjskega kongresa narodnega delavstva dne 7. aprila t. l. konferenca predstavnikov NSZ, ORS-a in akcijskega odbora JNRS, ki je sklepala o ustanovitvi enotne fronte narodnega delavstva v Jugoslaviji. Na tej konferenci je bil izvoljen tudi ožji in širši akcijski odbor z nalogo, da čimprej pripravi vse potrebno za ustvaritev enotne jugoslovenske delavske in nameščenske fronte.

Dne 25. aprila se je sestal v Zagrebu ožji akcijski odbor, ki ga tvorijo tovariši Rudolf Juvan (NSZ — Ljubljana), Vilim Haramina (ORS — Zagreb) in Kosta Dajlevič (akcijski odbor JNRS — Beograd) k svoji prvi seji, na kateri so se razpravljala vsa vprašanja, tičeča se skupne organizacije. Ob tej priliki je bil ustanovljen Sekretariat jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov s sedežem v Zagrebu. Vodstvo sekretarijata je bilo poverjeno tov. Vilimu Haramini, predsedniku Obče delavske zveze Jugoslavije. Ob tej priliki je bila za javnost izdana tudi sledeča

deklaracija

glavnega akcijskega odbora jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov.

Z ozirom na zelo težak in beden položaj naših delavcev in privatnih nameščencev, smatrajo jugoslovenski delavski sindikati: Narodna strokovna zveza, Obča delavska zveza Jugoslavije in Akcijski odbor nacionalnih sindikatov v Beogradu za nujno potrebno, da skupno ramo ob rami delajo na izgraditvi velikih delavskih sindikalnih organizacij v naši državi, ki jim je naloga in cilj, da se borijo za izboljšanje socialnega in ekonomskega položaja naših delavcev in nameščencev.

V pravno urejeni nacionalni državi se morajo spoštovati vsi obstoječi zakoni, če hočemo, da lahko država pravilno funkcionira. Ker se pri nas s strani gospodarstvenikov, pa najsi oni pripadajo industrijalcem, trgovcem ali obrtnikom, ne spoštujejo zakoni, kakor: zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev, zakon o obrtnih, je dolžnost jugoslovenskih delavskih sindikatov, da med delavstvom izvedejo maksimalno agitacijo, da bi se delavci organizirali ter bi tako s svojo močjo in kompaktnostjo mogli izbojevati spoštovanje vseh zakonskih predpisov, ki se nanašajo na delovno pravo. Ravnotako je dolžnost jugoslovenskih delavskih sindikatov, da vodijo ramo ob rami neprestano borbo za izvedbo zakona o zavarovanju delavcev za slučaj starosti in onemoglosti, kakor tudi za pokojninsko zavarovanje nameščencev.

Da bi se med delavstvom čimboli ublažila brezposelnost, je dolžnost jugoslovenskih delavskih sindikatov, da z vsemi svojimi silami delajo na skrajšanju delovnega časa od 48 na 40 ur tedensko, a za težja dela na 36 ur. Razen tega bodo jugoslovenski delavski sindikati neprestano naglašali potrebo načrtnega gospodarstva, da se tako odpravijo kaotične razmere, ki danes vladajo v našem gospodarstvu, kar je v veliko škodo delavcev in vse naše nacionalne zajednice. Z ozirom na veliko brezposelnost delavcev v državi, si postavljajo jugoslovenski delavski sindikati za svojo dolžnost, da vodijo borbo za prepoved prekournega dela ter za ukinitev

akorda. Ravno tako bodo vodili vsestransko borbo za zavarovanje delavcev za slučaj brezposelnosti.

Današnja povprečna mezda delavca je v največjo sramoto našemu narodu in državi, kajti ona znaša komaj 21 dinarjev in 29 para. Zato je dolžnost jugoslovenskih delavskih sindikatov, da vodijo vsestransko borbo za povišanje delavske mezde, kakor tudi za povišanje nameščenskih plač. Da bi se v bodoče preprečilo padanje delavskih mezd ter da se v vprašanju delavskih mezd napravi red, bodo jugoslovenski delavski sindikati vodili ramo ob rami borbo za sklenitev zakona o minimalnih mezdah, kajti to vprašanje danes ne predstavlja več samo socialno-političnega vprašanja, ampak splošen nacionalni problem. Zakon pa mora biti sestavljen po načelu, da mora imeti vsako podjetje s svojim delavstvom obvezno kolektivno pogodbo. Eksistenčni minimum delavca bi moral biti, z ozirom na današnjo vrednost denarja, 1500 dinarjev mesečno, a ta zasluzek mora biti oproščen vsakega davka.

V vsaki svobodni državi je dovoljena vsem stanovom pravica do organiziranja. Tako je tudi v naši državi dovoljeno, da se gospodarski krogi, bili oni industrijanci, trgovci ali obrtniki, organizirajo v svoje strokovne organizacije in svoje stanovske zbornice. Ravno tako je dovoljeno vsem svobodnim poklicem organiziranje v svoje strokovne organizacije in stanovske zbornice. To pravico, ki jo uživajo vsi gospodarski krogi in svobodni poklici v naši državi, zahtevajo jugoslovenski delavski sindikati tudi za delavstvo. Zato bodo oni v svoji borbi zahtevali od države posebne predpise, ki bodo podjetnikom prepovedali odpuščanje delavcev radi tega, ker se strokovno organizira.

Da bi se mogli zgoraj navedeni cilji čimprej izbojevati, morajo biti v svojih akcijah in borbi jugoslovenski delavski sindikati popolnoma svobodni.

Da bi bila moralna moč jugoslovenskih delavskih sindikatov čim večja, se bodo včlanili v slovansko strokovno zajednico ter bodo z vsemi silami delali na tem, da se čimprej ustvari močna slovanska delavska fronta, ki edina mora biti garancija za boljše in lepše življenje naših delavcev in nameščencev.

Da bi bile akcije jugoslovenskih delavskih sindikatov čim uspešnejše, stoji glavni akcijski odbor na stališču, da morajo biti jugoslovenski delavski sindikati izgrajeni po načelu: eno podjetje, ena organizacija. V njej se bodo člani začlanili po raznih strokovnih odsekih, tarifnih zajednicah in strokovnih zvezah. Jugoslovenski delavski sindikati bodo sprejemali vse delavstvo v našem gospodarstvu, ne glede na to, da li so ti delavci industrijski, trgovski ali obrtniški. Vsi ostali sindikati, razen Zveze grafičnih delavcev, Zveze bančnih uradnikov, Zveze nameščencev socialnega zavarovanja in Zveze društev privatnih nameščencev v Dravski banovini, se smatrajo kot nasprotne organizacije, v kolikor ne pristopijo v vrste jugoslovenskih delavskih sindikatov.

Obči nameščenski in delavski sindikat v Beogradu bo pozvan, da pristopi k Glavnemu akcijskemu odboru jugoslovenskih delavskih sindikatov, v kolikor pa tega ne bi storil, bo prihodnja seja Glavnega akcijskega odbora zavzela napram njemu svoje stališče.

Socijalne ustanove.

Da bi se čimprej razmere v socialnih ustanovah normalizirale zahtevajo Jugoslovenski delavski sindikati volitve za delavsko zavarovanje, za delavske zbornice in ostale socijalne ustanove. Da bi se v delavskih ustanovah čimprej uvedel red, bodo Jugoslovenski delavski sindikati vodili ramo ob rami borbo, da pridejo te ustanove v roke poštenih delavcev, ki jih bodo uporabljali za one svrhe, v katere so namenjene, a ne za posamezne sinekure ljudi, ki nimajo ničesar skupnega z našimi delavci in nameščenci.

Razdelitev dela.

Da bi se mogla izvesti čim uspešnejša akcija za postavljene cilje, so se Jugoslovenski delavski sindikati sporazumeli, da bo Narodna strokovna zveza vodila vse posle v Dravski banovini, Akcijski odbor JNRS, bo pozval vse organizacije, s katerimi dela, da pristopijo k Narodni strokovni zvezi (srbohrvatsko: Nacionalni stručni savez), a na teritoriju Dunavske banovine bo priporočil svojim organizacijam, da sodelujejo z organizacijami Obče delavske zveze Jugoslavije. Obča delavska zveza Jugoslavije bo vodila vse posle v Savski, Primorski, Vrbaski in Drinski banovini, a v Dunavski sporazumno z organizacijami Narodne strokovne zveze (Nacionalni stručni savez).

Vsi delavci se morajo organizirati po banovinah, in to: v Dravski banovini, v Beogradu, v Zetski, Moravski in Vardarski in deloma v Dunavski banovini v Narodno strokovno zvezo, a v Savski, Primorski, Vrbaski, Drinski in deloma v Dunavski banovini v Občo del. zvezo Jugoslavije.

Glavni akcijski odbor delavskih in nameščenskih sindikatov smatra za svojo dolžnost, da čimprej osnuje Unijo jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov, ki bo prevzela vse posle od Glavnega akcijskega odbora ter jih trajno vodila v korist naših jugoslovenskih delavcev in nameščencev.

Seja glavnega akcijskega odbora jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov, ki se je vršila dne 25. aprila 1935 v Zagrebu, poziva vse delavce in nameščence v vsej državi, da čimprej pristopijo k obstoječim delavskim in nameščenskim strokovnim organizacijam, a v koliko iste v kakšnem mestu ne obstojajo, da čimprej izgradijo nove edinice teh organizacij. Vse organizacije Jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov so dolžne, da z vsemi svojimi silami vsestransko jačajo svoje vrste tako v kvalitativnem kakor kvantitativnem oziru ter da krepijo avtoriteto Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov.

Sklepi Glavnega akcijskega odbora se morajo predložiti zgoraj navedenim jugoslovenskim sindikatom v odobritev in čim bo to storjeno, se mora sklicati širši plenum Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih sindikatov, da se more započeti z vsestransko akcijo.

V Zagrebu, dne 25. aprila 1935.
Za Narodno strokovno zvezo v Ljubljani:
Rudolf Juvan, l. r.

Za Akcijski odbor JNRS — Beograd:

Kosta A. Dajlevič, l. r.

Za Občo delavsko zvezo Jugoslavije,
Zagreb:

Vilim Haramina, l. r.

Stevo Bubljić, l. r.

To deklaracijo so objavili, bilo v celoti, bilo v izvlečku nekateri dnevniki v državi, ki so deloma deklaraciji pridejali tudi svoje komentarje. Mnogo prahu je dvignila deklaracija v nasprotnem delavskem tisku, ki je skušal z lažmi napačno informirati o našem pokretu tako delavsko, kakor tudi ostalo jugoslovensko javnost. Doseženo pa je bilo baš nasprotno. Delavsko gibanje se je v smislu deklaracije povsod močno pojačalo in jugoslovenska nacionalna javnost je začela z zanimanjem in simpatijami spremljati pokret jugoslovenskega delavstva. V krajih, kjer obstojajo organizacije akcijskega odbora JNRS, t. j. predvsem v Srbiji, so se iste pričele pretvarjati v podružnice NSZ (Nacionalnega stručnega saveza).

Poleg notranjih organizacijskih vprašanj pa so se dnevno pojavljali novi socijalno-politični problemi, h katerim je morala skupna jugoslovenska delavska fronta zavzeti svoje stališče. Zato je ožji Akcijski odbor Jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov sklenil, da se za 22. in 23. julija skliče v Beograd plenarna seja omenjenih sindikatov, na kateri naj se razpravlja tako o organizacijskih, kakor socijalno-političnih vprašanjih.

Plenarna seja se je vršila v Beogradu v prostorih restavracije »Veliki Grantovac«. Predsedoval ji je predsednik NSZ. tov. Rudolf Juvan. Prvi dan je bil posvečen internim vprašanjem, zato so se te seje udeležali samo opolnomočeni delegati. Drugi dan pa so seji prisostvovali tudi zastopniki povabljenih delavskih ustanov, zastopnik ministrstva za socijalno politiko in narodno zdravje ter več drugih gostov. Zastopane so bile delavske zbornice iz Zagreba, Beograda, Ljubljane in Splita. Beograjsko delavsko zbornico je zastopal g. Luka Pavičević, ljubljansko pa tov. Rudolf Juvan. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu je zastopal njegov generalni ravnatelj g. dr. Milan Glaser, ministrstvo za socijalno politiko in narodno zdravje pa gosp. ing. Savov. Med gosti je bil tudi zastopnik slovenskih narodnih poslancev tov. Rudolf Pleskovič. Od strani NSZ so bili na seji navzoči: za izvrševalni odbor tovariši Rudolf Juvan, dr. Joža Bohinjec, Tine Zupan in Vekoslav Bučar; za podružnico NSZ Jesenice tov. Ivan Markovič ter za podružnico NSZ Maribor tov. Ivan Maček. Občo delavsko zvezo Jugoslavije sta zastopala njen predsednik tov. Vilim Haramina in tov. Stevo Bubljić. Od organizacij akcijskega odbora JNRS, odnosno pripravljalnega odbora NSZ za srpske kraje so bili navzoči delegati iz Novega Sada, Pančeva, Zemuna, Smedereva, Niša, Skoplja in Beograda s tov. Kosto Dajlevičem na čelu.

Javno plenarno sejo, ki se je začela ob 9. uri zjutraj, je otvoril predsednik tov. Rudolf Juvan, ki je ugodoma pozdravil vse navzoče delegate in imenoma vse goste. V izbrnem govoru je naglasil pomen te seje ter ugotovil, da je kljub vsemu nasprotovanju z ustanovitvijo glavnega akcijskega odbora jugoslovenskih delavskih in nameščenskih sindikatov nastalo v kratkem času živahno delovanje v korist našemu malemu človeku. Za pozdrav se je najprej zahvalil zastopnik SUZOR-ja g. generalni ravnatelj dr. Milan Glaser, ki je izvajal sledeče:

»Čast mi je, da u ime Središnjeg urada za osiguranje radnika pozdra-

vim ovu plenarnu sednicu Akcionog odbora Jugoslovenskih radničkih i nameštenskih sindikata i da joj zaželim dobar i uspešan rad.

Medu prisutnim delegatima vidim poznate mi stare borbe za prava i oživotvorenje vitalnih zahteva radnika. Program rada ove sednice ističe osnovne zahteve, koji su potrebni za ekonomsko, socijalno i kulturno podizanje radnog naroda Jugoslavije. I zato možemo čvrsto verovati, da ćete složnim radom ne samo pokazati, već i utrti staze, kojima treba poći, da se što pre izgrade temelji bolje i lepše budućnosti radnika i njegove porodice.

Na dnevnome redu ove sednice nalazi se i pitanje radničkog osiguranja. Molim Vas stoga, da Vam o tome pitanju kao predstavnik Središnjeg ureda kažem samo nekoliko reči.

Osiguranje radnika predstavlja danas jednu od najvažnijih potreba radnika. Širom celoga sveta, u svih kulturnih naroda, sprovedeno je radničko osiguranje u cilju podizanja ekonomskog, a tim samim i socijalnog položaja radnika i privatnih nameštenika. Ono treba da pomogne radnika, kada ga ostavi jedino bogatstvo njegovo: radna snaga njegova, kada usled bolesti, nesreće, iznemoglosti ili starosti ne može da privredi najnužnije potrebe za život, radničko osiguranje treba da mu pruži pomoći, kojima će moći da uzdrži sebe i porodicu svoju, te kojem će moći uspostaviti svoje zdravlje i narušenu radnu sposobnost.

Naše socijalno osiguranje staro je skoro pedeset godina, žalibože ono još do danas nije u celosti izgrađeno i sprovedeno.

Na osnovu zakona o osiguranju radnika od 1922 godine, ono se je razvilo u jednu jaku, organizovanu ustanovu, koja može da udovolji zahtevima, koje joj je postavio ne samo zakon, već također i život, dnevne potrebe i nevolje osiguranih radnika.

Samo treba nastojati, da se zakon sprovede u celosti, naročito, da se sprovede osiguranje za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti, koje je po odredbi samog zakona trebalo sprovesti još 1925 godine.

Za tim treba nastojati, da se sprovede osiguranje za slučaj nezaposlenosti ili bar, da se znatno poboljša davanje pomoći putem Berza rada, koje su uređene u tu svrhu.

Treće — treba doneti zakon o minimalnim nadnicama, jer je to osnov ne samo eksistencije radnika, nego je to također osnovni kamen svih ustanova, koje su stvorene za radnika i njegovo obezbeđenje.

Necu da ulazim u detalje ovih pitanja, jer sam siguran, da će ih odredeni referenti u celini izneti.

Ja Vas samo u ime Vašeg obezbeđenja i napretka našeg socijalnog osiguranja molim, da i ovom prilikom svojom akcijom pomognete, da se u što kraće vreme postojeći Zakon o osiguranju radnika izvrši u celosti, te tako pruži radniku puno socijalno osiguranje.

Želeći Vam potpuni uspeh Vašega rada i nastojanja — ugodna mi je dužnost ponova Vas srdačno pozdraviti u ime celog našeg radničkog osiguranja.

Za g. dr. Glaserjem je pozdravil navzoće zastopnike delavskih organizacij narodni poslanec tov. Rudolf Plesković, ki je obljubil vso svojo pomoč pri reševanju današnjega obupnega položaja delavstva. Po svojih močeh sodelovati pri reševanju perećih socijalno-političnih problemov smatra za svojo dolžnost, ker zastopa v narodni skupščini najmočnejši delavski srez v državi. Nato so pozdravili navzoće še zastopnik zagrebeške in splitske delavske zbornice ter g. ing. Savov, kot zastopnik ministrstva za socijalno politiko in narodno zdravje. Po končanih pozdravnih govorih je prečital tov. predsednik Rudolf Juvan pozdravna pisma in brzojavke, med drugimi tudi pismo Zveze društev privatnih nameščencev v Ljubljani, ki opravičuje svojo odsotnost ter želi seji čimveč uspehov.

Pred prehodom na dnevni red je nato tov. Vekoslav Bučar prečital izjavo Glavnega akcijskega odbora Ju-

goslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov, ki glasi:

Ustanovitev Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov, ki se je izvršila dne 25. aprila 1935, je v javnosti naletela na kriva tolmačenja. Neki malo-buržoazni listi, predvsem v Savski banovini, poskušajo prikazati našo formacijo kot ultra-nacionalistično v jugoslovenskem pravcu. V Dunavski banovini in v Beogradu, jugoslovenski nacionalistični tisk prikazuje našo formacijo kot socijalistično v internacionalnem pravcu. Tako zvani delavski »centruški« tisk poskuša prikazati našo formacijo kot stavkokažko. Vsemu temu plenarna seja Glavnega odbora Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov najenergичnejše ugovarja. Glavni akcijski odbor Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov dobro ve, da tisti del javnosti, ki nas prikazuje v krivi luči, ni tako neinformiran, da bi mogel krivo presojati naše težnje in naš namen, temveč dela to čisto preračunano in tendenciozno, da onemogoči delovanje, ki gre za tem, da se prepreči prekomejno izkoriščevanje naših delavcev, katerim služi naša formacija.

Radi tega je predkonferenca plenuma sklenila, da dá pred prehodom na dnevni red današnje seje za javnost sledeče

obvestilo:

Jugoslovenski delavski in nameščen-ski sindikati: Narodna strokovna zveza in Obča delavska zveza Jugoslavije, ki so osnovali svoj vrhovni forum Glavni akcijski odbor Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov, niso nikakršna politična grupacija, temveč svobodne in neza-visne delavske in nameščen-ske strokovne organizacije z jasnimi naloga-mi. Posebno podčrtavamo, da obsojamo vsak fašistični pokret, kre stojimo na stališču demokracije. Vodili bomo borbo proti kapitalističnemu izkoriščevanju ter nočemo niti posredno, niti neposredno služiti interesom kapitala. Naše strokovne organizacije smatrajo za svojo dolžnost, da se bore za socijalno in ekonomsko izboljšanje položaja delavcev in nameščen-cev. Poleg tega je cilj Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindika-tov, da delajo na kulturni povzdigi delavcev in nameščen-cev, da omogočijo delavcem in nameščen-cem širši horizon-t in vpliv na vseh področjih družabnega življenja. S tem, da delajo za povzdigo naših delavcev in nameščen-cev na socijalnem, ekonomskem in kulturnem polju, vršijo svojo prvenstveno nacionalno nalogo, ker skrbje za oni del našega naroda, ki je od pamtiveka najbolj tlačjen, najbolj zaničevan in najbolj izkoriščen. To zelo važno in veliko delo, od kate-terega bo imela vsa naša nacionalna skupnost ogromno korist, pa zamore-jo vršiti samo ljudje, ki ljubijo našo državo in naš narod. Da bi zamogla biti naša narodna skupnost čimbolj srečna in zadovoljna in da bi mogla vršiti vse svoje funkcije na splošno dobro vseh svojih edinic, ne glede na to, da li te pripadajo premožnim, srednjim ali siromašnim slojem na-roda, je potrebno, da se grupirajo vsi pametni in trezni delavci okrog naših organizacij, ker so si postavile kot svojo glavno nalogo resno delo.

Vsi gospodarski krogi, brez ozira na to, ali pripadajo težki industriji, trgovini ali obrti, izvzmeši poljedel-stvo, imajo strokovne organizacije, potem katerih branijo svoje stanov-ske interese. Pri obrambi svojih stan-ovskih interesov pa navadno zapa-dajo v grobe napake. Oni želijo svoj položaj popraviti na račun delavcev in nameščen-cev. Da bi gospodarski krogi prenehali s svojimi napakami, ki v svoji zadnji konsekvenci škodu-jejo celokupnemu gospodarskemu živ-ljenju naše nacionalne skupnosti, je naravnost naša dolžnost, da okrepimo fronto Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov, ki bo s svo-jo borbo ščitila delavca v socijalnem, ekonomskem in kulturnem pogledu ter tako s svojo borbo odstranila na-pake gospodarskih formacij, s čemer bomo koristili naši državi in našemu

narodu v socijalnem, gospodarskem in kulturnem pogledu.

Glavni akcijski odbor Jugosloven-skih delavskih in nameščen-skih sin-dikatov je prepričan, da se more to veliko in koristno delo za celokupno našo družbo pošteno in plodonosno izvršiti samo s poštenimi delavskimi in nameščen-skimi organizacijami, ki zavračajo vsako plemensko-separati-stično in versko borbo in ki izpove-dujejo brastvo in enakost vseh de-lavcev in nameščen-cev v državi in ki hočejo gojiti solidarnost delavskih in namščen-skih interesov vseh dežel in narodov. Zato bo glavni akcijski od-bor Jugoslovenskih delavskih in na-meščen-skih sindikatov brez ozira na pisanje plemensko-separatiistično ori-jentiranega tiska in listov poedinih konfuznih grupacij, nadaljeval svoje delo v določenem pravcu, ker je glo-boko uverjen, da vrši svojo zgodovin-sko nalogo za oni del našega naroda, kateremu je stavljena dolžnost, da dvigne našo nacionalno skupnost na vseh področjih delavnosti na stopnjo ostalih kulturnih držav.

Nato je prešla seja na dnevni red. Najprej je referiral tov. Stevo Bubljić o nujni potrebi sklenitve zakona o minimalnih mezdah, za njim pa je poročal o kršitvah zakona o zaštiti delavcev ter o merah, ki so nujno po-trebne, da se podvzamejo v svrhu do-slednega izvajanja zakona tov. Veko-slav Bučar. Tov. Vilim Haramina in tov. dr. Joža Bohinjec sta referirala o socijalnem zavarovanju, tov. Vilim Haramina o delavskih zbornicah in borzah dela, tov. Kosta Dajević o ustanavljanju in jačanju organizacij Glavnega odbora Jugoslovenskih de-lavskih in nameščen-skih sindikatov ter končno tov. dr. Franjo Moroević o položaju in socijalni zaštiti jugoslo-venskih pomoščakov. Vse te referate bomo objavili v slovenskem prevodu v našem listu, zato o njih ne poročam obširneje. V tej številki »Dela« objavljamo na drugem mestu referat tov. Jože Bohinjca. Ostale referate bomo objavili v prihodnjih številkah »Dela«.

Ker so se vsi referati predebatirali že na predkonferenci dne 22. ju-lija, je podrobna debata odpadla. Na koncu seje, ki je brez odmora trajala do 14. ure, je bila soglasno z malimi izpremembami sprejeta sledeča pred-ložena

resolucija:

Plenarna seja Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih delavskih in nameščen-skih sindikatov, ki je za-sedala 22. in 23. julija 1935 v Beo-gradu in razpravljala o položaju de-lavstva konstatira:

Položaj delavstva v naši državi je zelo slab. Gospodarski krogi ne spo-štujejo zakon o zaštiti delavcev. Z za-konom predpisani osemurni delovni čas se krši v vseh gospodarskih pa-nogah. Posebno v Donavski, Moravski in Vardarski banovini ter v Beogradu delajo industrijska podjetja 10, 12 in več ur na dan, ne da bi plačevala po zakonu predpisane nadure. Žene in otroci niso zaščiteni po Zakonu o za-ščiti delavcev ter morajo v mnogih podjetjih delati ponoči, čeprav je noč-no delo za njih prepovedano. V pe-karnah, v katerih je nočno delo pre-povedano, se dela ponoči, kljub vsem predpisom Zakona in naredb banskih uprav.

Delavski zaupniki so preganjani in nikjer ne najdejo dovoljne zaštite.

Higijski pogoji dela v tovarnah in delavnicah so naravnost obupni, radi česar je zdravje naših delavcev ogroženo tako, da imamo abnormalno veliko število bolnih delavcev, posebno na tuberkulozi.

Pravica združevanja delavcev je ravno tako samo na papirju, kajti čim se delavci organizirajo v svojo strokovno organizacijo, najdejo delodajal-ci takoj pota in načine, da takšno or-ganizacijo in nje vodilne funkcionar-je prikažejo oblastem in krivi luči.

Radi vsega tega je delavčeva me-zda v vsej državi znižana na povpreč-no 21 dinarjev dnevnega zaslužka, a v mnogoštevilnih podjetjih v posamez-nih banovinah znaša dnevno 4, 5, 6, 7 in 8 dinarjev tako, da znaša v mno-gih mestnih organih delavskega zava-

rovanja: v Petrogradu, Subotici, Ni-šu povprečno 16 dinarjev na dan. Ra-di takih razmer delavci padajo v vse večjo bedo in obup, ker je njihovo življenje in življenje njihovih družin najresnejše ogroženo.

Položaj delavcev se slabša iz dne-va v dan vedno bolj in bolj tudi radi tega, ker pod pritiskom kmetske kri-ze mali kmet zapušča svoje ognjišče in prihaja v mesta ter industrijska središča iskati dela in zaslužka, ne da bi pri tem vprašal za mezdo, ker njemu je glavno, da zasluži za vžiga-lice. To vsi gospodarstveniki, ki ima-jo priliko posluževati se te cenene de-lovne moči, vsestransko izkoriščajo ter odpuščajo svoje stare delavce, na njih mesta pa sprejemajo one, ki ne vprašajo niti po mezdi, niti po delov-nem času. Poleg tega stremijo gospo-darstveniki za tem, da se v čim večji meri poslužujejo novih tehničnih pri-dobitev, kar vse skupaj povzroča ved-no večjo brezposelnost med delavci, ki za čas brezposelnosti niso zavaro-vani.

Delavske zbornice, ki so zelo sla-bo organizirane, ne morejo s svoje strani prožiti delavcem dovoljne za-štite. Borze dela, ki so tudi slabo or-ganizirane, so brez moči, da bi mogle regulirati delovni trg. Inspekcije de-la so maloštevilne, brez potrebnih sredstev, radi česa niti one ne morejo vršiti blagodejno funkcijo za zaštito delavcev, a občine in država tudi niso vzele delavstvo tako v zaščito, kakor bi bilo treba. Ni se pristopilo v več-jem obsegu k javnim delom, ki so potrebni naši državi in narodu, niti se je vodilo dovolj računa o zavaro-vanju delavcev za slučaj brezposel-nosti.

Ni še izvedeno zavarovanje delav-cev za slučaj starosti in onemoglosti, čeprav bi se bilo na podlagi Zakona o zavarovanju delavcev moralo izvr-šiti že 1. julija 1925. Zakon o pokoj-ninskem zavarovanju še vedno ni raz-širjen na vse banovine naše države, a o zavarovanju delavcev za slučaj brezposelnosti ni niti govora.

Na podlagi gornjih konstatacij po-stavlja plenarna seja Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih delav-skih in nameščen-skih sindikatov sle-deče

zahteve:

1. Da kraljevska Vlada, posebno pa ministrstvo za socijalno politiko in narodno zdravje izposluje od vseh go-spodarskih krogov v državi spoštova-nje Zakona o zaštiti delavcev ter da se odstranijo nezakonitosti, ki se iz-vajajo na škodo delavcev in njihovih družin.

V ta namen je potrebno, da Mini-strstvo za socijalno politiko in narod-no zdravje postavi večje število in-spekcijskih del, kakor tudi potrebno šte-vilo referentov pri teh v vseh mestih in industrijskih središčih.

Da Ministrstvo za socijalno politi-ko in narodno zdravje izda najstrožji ukaz vsem inšpekcijam dela, da stro-go izvajajo sankcije nad onimi, ki kr-šijo zakonske predpise.

2. Da se čimprej sklene Zakon o minimalnih mezdah, ki naj mezde re-gulira tako, da bodo one sposobne za-gotoviti našim delavcem človeka do-stojno življenje. Paralelno z zakonsko regulacijo minimalnih mezd, je treba predpisati obveznost kolektivnih po-godb.

3. Da Ministrstvo za socijalno po-litiko in narodno zdravje ukaže, da se morajo delavske zbornice organi-zirati strogo v smislu Zakona o zaštiti delavcev, da bi mogle vsestransko ko-ristno vršiti svoje funkcije na sploš-no dobro vseh delavcev, ne glede na njihovo pripadnost katerikoli organi-zaciji ali katerikoli idejnemu pravcu.

4. Da Ministrstvo za socijalno po-litiko in narodno zdravje podvrže čim-prej reviziji Uredbo o organizaciji za posredovanje dela in Naredbo o izva-janju te uredbe, da bi potem borze dela mogle pravilno vršiti svoje dolž-nosti, ki so jim odredjene.

5. Da se v cilju jačje aktivitete v socijalni zakonodaji pri Ministrstvu za socijalno politiko in narodno zdrav-je ustanovi iz vrst interesentov pose-ben socijalno-političen odbor, ki naj

bi služil imenovanemu ministrstvu kot posvetovalni organ in iniciator.

6. Da Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje takoj pristopi k izvedbi zavarovanja za slučaj starosti, onemoglosti in smrti ter da raztegne pokojninsko zavarovanje pri- vatnih nameščencev v Dravski in Pri- morski banovini tudi na vse ostale banovine v državi.

7. Da se v vseh ustanovah delav- skega zavarovanja, delavskih zborni- cah in borzah dela čimprej izvedejo volitve. Da bi mogli priti v te usta- nove pravi predstavniki večine de- lavstva je potrebno, da bo volilni red izdelan tako, da prepreči vsako mal- verzacijo pri volitvah ter da bi mogla v teh ustanovah priti do izraza volja večine delavstva.

8. Uspehi delavskega zavarovanja so dokazali, da so osnovni principi, na katerih počiva organizacija delav- skega zavarovanja, edino dobri. Zato izjavlja plenarna seja, da je treba na- daljevati z delom po utrditvi zavarova- nja na podlagi teh principov s tem, da se pokrajinskimi organom zavarova- nja omogoči potrebno avtonomno delovanje.

Vprašanje sanacije bratovskih skladnic ni urejeno. Tozadevna Ured- ba o centralnem skladu bratovskih skladnic tega vprašanja ni postavila z dnevnega reda. Zato je potrebno, da se s tem delom nadaljuje v zmislu predlogov, osvojenih od delavskih, predvsem rudarskih in kovinarskih

strokovnih organizacij. Pokrajinski pokojninski sklad za Slovenijo naj v neokrnjenem dosedanjem znesku slu- ži socialnemu zavarovanju delavstva.

10. Položaj in razmere pri jugo- slovenskih pomorščakih so nevzdr- žne. To kar je za vse druge delavce pri nas vsaj deloma normirano s so- dobnimi zakoni, uredbami in pravil- niki, je za nje praktično še danes normirano z »Editto politico di navi- gazione mercantile« od cesarice Ma- rije Terezije. Razmere so se od ta- krat zelo izpremenile, zato plenarna seja zahteva, da se tudi za pomor- ščake čimprej izdelajo ob objavijo moderni zakoni, katerih načrti se že dolgo časa nahajajo v študiju pri raznih resornih ministrih.

11. Plenarna seja Glavnega akcijskega odbora Jugoslovenskih delav- skih in nameščenskih sindikatov za- hteva od kraljevske Vlade, banskih uprav in od vseh mestnih občin v dr- žavi, da čimprej pristopijo k velikim javnim delom, da se s tem zmanjša brezposelnost med delavci ter obnovi gospodarsko življenje v vsej državi, kar je našemu narodu in naši državi najbolj potrebno.

Po seji je odšla deputacija, ki so jo tvorili tovariši: Rudolf Juvan, Vi- lim Haramina, dr. Joža Bohinjec, Ve- koslav Bučar, Stevo Publič, Tine Zu- pan in Kosta Dajčević, gospodu mini- stru za socialno politiko, kateremu je poročala o sklepih plenarne seje in mu tudi predala resolucijo.

rovanja. Mednarodni prestiž zavarova- nja to zahteva. V času revolucije- narnega razpoloženja duhov in v ča- su težkega notranje-političnega vret- ja bi zavest delavcev, da je zakonito preskrbljeno za njih preskrbo v ča- su invalidnosti, starosti ter za pre- skrbo žena in otrok, nedvomno zelo ugodno in učinkovito vplivala na iz- mirjenje duhov in s tem na pospe- šitev notranje-politične konsolidacije. Mnenja smo zato, da bi uvedba ome- njenih panog zavarovanja pomenila akt državniške politične modrosti.

II.

V kompleksu naših socialnih pro- blemov se moramo žal vedno in ve- dno zopet dotikati problema sanacije bratovskih skladnic. Z naporom vseh sil si delavsko nameščenska javnost prizadeva, da bi pristojne činitelje prepričala, da se zavarovanje ru- darjev nahaja v skrajno kritični situ- aciji in da so z neusmiljeno resnostjo ogrožene pravice delavcev zlasti za starostno preskrbo. O tem problemu je bilo napisano že nebroj resolucij, nebroj razprav; izgovorjenih je bilo brezštevilno govorov in v nešteti- deputacijah so rudarji trošili sred- stva, ko so na pristojnih mestih iz- našali svoje zahteve glede socialne- ga zavarovanja rudarjev.

Napačna je trditev, da je samo v Sloveniji rudarsko zavarovanje v krizi, ker je dokazano, da se opasni krizi približujejo že tudi druge bratovske skladnice. Vemo, da sarajev- ska skladnica vsled katastrofalnih nesreč preživlja dneve najtežjih skr- bi, kako vdovam in sirotam ponesre- čencev zagotoviti redno izplačevanje mesečnih rent. Tudi bratovska skladi- nica v Splitu hiti proti časom, ko bo njeno poslovanje opasno ogroženo. Niti ene bratovske skladnice ni, ki bi imela svoje finance trdno fundirane v zavarovalno matematičnih računih in v potrebnih premijskih rezervah.

Neposredno pred 5. majskimi vo- litvami je izšla uredba o ustanovitvi centralnega sklada za sanacijo bra- tovskih skladnic. Ta centralni sklad pomeni teoretično izjednačenje rizi- kov v rudarskem rentnem zavarova- nju. Tako izjednačenje je nujno po- trebno in v redu. Vendar pa moramo tudi ob tej priliki podčrtati, da ta uredba v današnjih prilikah ne po- meni prav nobene sanacije rentnega zavarovanja rudarjev, ker so dohod- ki tega rentnega fonda prenizki in zelo negotovi. Je pa baje tudi v na- sprotnju z mednarodno konvencijo o plovitbi po Donavi. Uredba pa zlasti za Slovenijo pomeni favoriziranje premogovne industrije, ker bo njej po uredbi omogočena prištednja več milijonov dinarjev. Take prištednje v današnjih težkih socialnih časih pod nobenim pogojem ne bi smele biti dopustne, zlasti ne za rentabilna podjetja, ki imajo vse svoje moderne investicije amortizirane. Uredba predvideva počasno ukinjenje pokra- jinskega pokojninskega sklada. Ona predvideva revizijo vseh draginskih doklad ne samo upokojujencev bratov- skih skladnic, temveč tudi rentnikov Osrednjega urada za zavarovanje de- lavcev in Pokojninskega zavoda v Ljubljani. To revizijo ima izvesti cen- tralni fond, t. j. centralistično za vso državo in nobenega dvoma ni, da bo ta revizija kar najstrožja, ker taka je želja in tendenca premogovne in- dustrije, ki je skrita v skromno be- sedilo omenjene uredbe. Na ta način upa slovenska premogovna industri- ja prištediti stotisoče in z leti mili- jone na račun bednih rentnikov.

Vztrajati moramo na tem, da kra- ljevska banska uprava Dravske ba- novine prištednje, katere bi dosegla po uredbi o sanaciji bratovskih skladi- nic, slovenska premogovna industrija v banovinskem proračunu zaseže v nujne socialne potrebe Dravske ba- novine.

Na sanaciji bratovskih skladnic pa je treba krepko nadaljevati. Ne smemo pri tem zmolčati svojega prepričanja, da je trajna sanacija rudarskega rentnega zavarovanja mo- goča samo v rizikovi skupnosti z za- varovalci Osrednjega urada za zava- rovanje delavcev. Stalne gospodarske krize v rudarski industriji in s tem

v zvezi velike upokojitve, morajo vsakega prepričati, da rudarska in- dustrija sama ni sposobna, da krije potrebe količjak solidnega in dobre- ga rudarskega rentnega zavarovanja.

III.

V zadnjem času se pogosteje ču- jejo glasovi in zahteve o volitvah v ustanove delavskega zavarovanja. Mo- ramo se takoj zavarovati pred očit- kom, kakor da smo proti tem voli- tvam. Izjaviti pa moramo, da volitev na podlagi sedanjih predpisov nika- kor ne odobravamo in se jim mora- mo najodločneje protiviti. In to v prvi vrsti iz finančnih razlogov, ker bi izvedba teh volitev zahtevala tež- ke milijone izdatkov in to v času, ko delavsko zavarovanje preživlja naj- težjo finančno krizo in dostikrat ni- ma na razpolago najnujnejših sred- stev za kritje tekočih dnevnih potreb. Dalje pa smo mišljenja, da zahteva po volitvah v sedanjem času in na podlagi sedaj veljavnih predpisov za- sleduje bolj politične cilje, kakor pa demokratične ali socialne. Bojimo se, da bi volitve razpalile med zava- rovalci politične strasti in kar je naj- opasnejše, bojimo se, da se volilna agitacija preokrene v demagoške iz- pade proti delavskemu zavarovanju. Ker je delavsko zavarovanje po svo- jem namenu in bistvu zelo občutljiv organizem, ki je že po svoji naravi obkroževan od nebroj nemoralnih in- stinktov, se bojimo, da bi take vo- litve s trdom postavljeno stavbo delavskega zavarovanja do temelja razmajale. Volitve bi radi tega po- menile večjo škodo, kakor korist. Mi- slim, da moramo imeti korajžjo, da proti demagogiji za take volitve ener- gično nastopimo. Istočasno pa seveda zahtevamo, da se volilni red izpre- meni, prilagodi potrebam demokra- tičnih načel in pa zahtevi, da se vo- litvam vzame vsako politično obilež- je. Brezplodno zapravljanje težko prisluženega delavskega denarja bi pomenilo, ako bi se vse volitve v delavske ustanove vršile v obliki ne- posrednih volitev po interesnih. Zadošča, ako imajo volitve v Delav- sko zbornico neposredni značaj in v zvezi s temi volitvami, na podlagi demokratičnega in pravičnega volil- nega reda, naj se izvede tudi volitev delegatov v samoupravne organe ustanov delavskega zavarovanja. De- lavske ustanove pod nobenim pogo- jem ne smejo biti monopol poedinih delavskih sindikalnih skupin.

IV.

Delavstvo je na ustvarjanju zdrav- stvenih naprav v posameznih krajih zelo interesirano. Delavstvo ve, da komunalna zdravstvena politika pri- naša velike koristi tudi delavcem in s tem posredno tudi delavskemu za- varovanju. Zato je bilo prav, ako je ravnateljstvo SUZOR-ja sklenilo spremembo svojega statuta v tem smislu, da se morejo razpoložljiva denarna sredstva investirati tudi v komunalna posojila občinam in dru- gim javnim korporacijam v socialno- zdravstvene svrhe. Obžalujemo, da ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje tendence teh statu- tarnih določb ni razumelo in da zato še do danes ni odobren tozadevni pravilnik. Apeliramo na gospoda mi- nistra za socialno politiko in narod- no zdravje, da sredstva delavskega zavarovanja privede v prvi vrsti v investicije, ki služijo zdravstvenim potrebam naših občin, zlasti indu- strijskih in mestnih, in s tem zdrav- stvenim potrebam zavarovanega član- stva.

V.

Ob tej priliki moramo naglasiti, da hočemo z vsemi sredstvi braniti osnovne organizacijske principe de- lavskega zavarovanja, ki so: unifika- cija vseh panog zavarovanja, ne gle- de na stroke delavcev in nameščen- cev, in pa centralizacijo vseh rizikov zavarovanja za vso državno ozemlje. K osvojitvi teh principov nas sili spo- znanje, da smo gospodarsko revna država, ki more le v skupnosti vseh zavarovalnih rizikov biti kos nalo- gam modernega socialnega zavarova- nja v enotni državi. Za nas pred- stavlja delavsko-nameščenski stan v

Našim čitateljem in naročnikom!

Radi raznih ovir naš list ni mogel redno izhajati. Krivda za to leži pred- vsem v stavki grafičnega delavstva. Sedaj so zapreke, ki so ovirale redno izhajanje našega lista v glavnem od- stranjene, vendar še ne tako daleč, da bi lahko že to številko izdali v razširjenem obsegu, kot smo to na- meravali. V času, ko list ni mogel iziti, se je nakopičilo toliko gradiva, da je istega v celoti nemogoče obja- viti. Kar je važnejšega bomo objavili v prihodnjih številkah. Tudi mnogo dopisov naših podružnic smo morali izpustiti, kar nam naj dobrohotno oprostite. Med njimi je mnogo takih, ki jih radi zastarelosti ne moremo več objaviti. V bodoče pa bomo do- pise zopet redno objavljali, zato pro- simo vse naše dopisnike, da nam zo- pet v redu pošiljajo svoje prispevke za list.

Uredništvo.

Težke rudniške nesreče

Skoraj ni številke našega lista, v kateri ne bi poročali o tej ali oni rud- niški nesreči. Prav v trenutku, ko smo že zaključili to številko »Dela«, smo prejeli vest, da se je v rudniku Rtanj v Moravski banovini prepetila strašna rudniška nesreča, slična lan- ski v Kakanju. V podzemskem rovu je med delom nenadoma eksplodiral metan, zaradi česar so se na delavce zrušili tramovi in sloji rude. Pod ru- ševinami je našlo smrt 12 rudarjev, med njimi 9 naših ožjih rojakov. 23 rudarjev je težje ranjenih, med njimi večje število tako, da se bore s smrtjo.

Rudnik Rtanj je eden izmed več- jih rudnikov predvojne Srbije. Last je bratov Minh iz Beograda. Zaposluje okrog 1000 rudarjev, ki delajo v treh posadih.

Beograjska »Politika« od 27. sep- tembra pa poroča še o drugi težki rudniški nesreči, ki se je pripetila v rudniku Vrbnik. Po njenem poro- čilu je tudi v tem rudniku eksplodiral metan, ki je zahteval več smrtnih žr- tev ter večje število ranjenih. Število žrtev te nesreče še ni znano.

Žrtvam dela: Slava!

Dr. Joža Bohinjec:

Socialno zavarovanje

(Koreferat na seji glavnega akcijskega odbora jugoslovenskih delavskih in na- meščenskih sindikatov v Beogradu dne 23. julija 1935.)

I.

Kadarkoli govorimo o delavskem socialnem zavarovanju, moramo brez pogoja z vso silo podčrtavati potrebo po uvedbi zavarovanja za slučaj one- moglosti, starosti in smrti. Posebno moramo to storiti na konferencah delavskih strokovnih organizacij. Zahteva po uvedbi teh panog zava- rovanja ni utemeljena samo v go- spodarsko-socialnih potrebah priza- detih delavcev in nameščencev, tem- več tudi v potrebah sedanjega bol- niškega zavarovanja in v nemali me- ri tudi v političnih in kulturnih ter v finančnih potrebah naroda in dr- žave. Naši politični in za usodo dr- žave odgovorni javnosti gotovo ni neznano, da je Jugoslavija dejansko zadnja država, ki tej mednarodni obveznosti do danes še ni zadostila. Zahteva po uvedbi teh panog zava- rovanja postaja tudi radi tega nujna, ker vidimo, kako gotove nove pano- ge industrije, zlasti tekstilna indu- strija, s slabimi plačami, z neureje-

nimi delavnimi prostori in delovnimi pogoji izčrpavajo delovne sile nara- da, ne da bi skrbela za gospodarski obstoj teh množic v slučaju predčas- ne onemoglosti, starosti ali smrti. Naš nacionalni ponos nas nujno sili k najkrepkejšim akcijam za uvedbo omenjenih panog zavarovanja. Ne moremo deliti mišljenja z onimi kro- gi, ki se uvedbi novih panog zavarova- nja protivijo z izgovorn na težko gospodarsko krizo, ki da novih bre- men nikakor ne dopušča. Splošno znano je, in razne gospodarske in statistične publikacije to potrjujejo, da gotove panoge industrije žive v ugodni konjunkturi z visokimi letni- mi čistimi dobički. Zato ni zadržka, da te industrije vsaj s skromnim zne- skom skrbje za preskrbo invalidnih delavcev ter njih vdov in sirot.

Mednarodni gospodarski in de- lavsko-nameščenski javnosti in tudi mednarodnemu političnemu svetu smo dolžni, da resno pristopimo k realizaciji uvedbe novih panog zava-

vsej državi enoto in skupnost zase, ki mora biti medsebojno pravno, organizacijsko in materialno tesno povezana. Nam je pred oči dvig socialne kulture vsega delavstva in nameščenstva brez ozira na pokrajine. Ti principi pa niso v nasprotju z našo zahtevo po solidni avtonomiji pokrajinskih organov zavarovanja in tudi ne z zahtevo po pametni in gospodarsko zanesljivi avtonomiji zavarovanja za posamezne večje specialne stroke zavarovancev. Ko govorimo o avtonomiji zavarovanja, mislimo v prvi vrsti na potrebo po večji eksplodivnosti zavarovalnih poslov in pa na večjo odgovornost lokalnih činiteljev zavarovanja v pogledu finančnega ravnovesja v zavarovanju. Ta lastna odgovornost mora krepiti in ustvarjati moralo v zavarovanju — v okvirju vsedržavne rizikove skupnosti. Samo v skladu s temi načeli moremo in smemo biti prijatelji danes pogosto napačno in nesocialno razumevanih avtonomističnih teženj v delavskem zavarovanju.

VI.

V delavskem zavarovanju igra najvažnejšo vlogo zdravniška služba. Jedro in bistvo zdravniškega zavarovanja leži v davanju zdravniške pomoči obolenim zavarovancem. Zato je organizacija zdravniške službe kardinalne važnosti za uspeh zavarovanja. Ta uspeh moramo predvsem videti v ugodnih zdravstvenih razmerah delavstva in v možnosti, da zavarovanci v slučaju obolenja v najkrajšem času dosežejo kolikor mogoče popolno ozdravitev. Smatramo za potrebno, da podčrtamo sledeče: Zdravniška služba v delavskem zavarovanju je prav svojevrsna služba. Nalogam te službe more biti kos le najboljši zdravnik, ki je najboljši po svojem strokovnem znanju, po svojem značaju in po svojem smislu za socialne potrebe široke javnosti. Zato mislimo, da je potrebno strokovni, moralni in etični vzgoji zdravnikov posve-

titi kar največjo pažnjo, ker smo mnenja, da bodo le popolnejši zdravniki eliminirali iz delavskega zavarovanja utemeljene pritožbe. Organizirati je treba za zdravnike strokovne seminarje, kateri naj zdravnike v posameznih panogah zdravniške vede izpopolnjujejo. Mislimo, da posebna zdravniško-znanstvena revija, ki naj bi morda v začetku v skromnejšem obsegu izhajala in ki bi bila namenjena zdravnikom delavskega zavarovanja, more v smeri te zahteve prinesiti mnogo koristnega. Tudi drugače bi bilo prav, ako ustanova delavskega zavarovanja publicistiki, ki naj bi obravnavala probleme zdravniške službe v delavskem zavarovanju, posveti več organizirane pažnje.

VII.

Do danes se nismo znebili vtisa, da delavsko zavarovanje pri državnih institucijah ne uživa one zaščite in onega ugleda, ki je to zavarovanje z ozirom na svoje socialne in državno-politično važne funkcije zasluži. Najizrazitejšje se to nerazpoloženje napram potrebam delavskega zavarovanja vidi v dejstvu, da državne ustanove in podjetja zavarovanju ne plačujejo redno predpisanih zavarovalnih prispevkov. Tudi v drugih smereh nosijo zlasti finančni zakoni v rokah dolge in ostre škarje, s katerimi neusmiljeno okrnjujejo temelje našega delavskega zavarovanja in to brez vidnega ugovora ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje.

Delavsko zavarovanje mora zlasti v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje dobiti krepkega in solidnega zaščitnika. To se bo moglo zgoditi pa le tako, ako bo v ministrstvu posloval poseben socialno-političen odbor po vzoru raznih gospodarskih in posvetovalnih odborov pri drugih ministrstvih. Zato naprošamo ravnateljstvo Osrednjega urada, da pri ministrstvu in pri drugih pristojnih činiteljih vzbudi interes za to našo zahtevo.

produkcije. Od rudarske produkcije neodvisnih pridobitnih virov je tu malo.

Preseljevanje rudarjev v druge rudnike tega stanja vsaj za enkrat ne obeta bistveno olajšati. Zakaj pri vseh rudnikih v državi gre v glavnem le za bolj ali manj intenzivno stopnjo zaposlenosti. Dosedanje izkušnje so pokazale, da novih delavcev po večini ne iščejo solidni rudniki, temveč nesolidni, ki ne morejo nuditi priseljenim rudarjem niti napol primernih prebivališč in ki zadržujejo priseljenim rudarjem težko prislužene že itak nezadostne mezde.

Rudarske strokovne organizacije teh dejstev ne ponavljajo zato, ker bi se želele vmešavati v trgovske posle, ampak zato, ker ne morejo iti preko tako težkih dejstev in molčati, ko sta življenje in eksistenca njih članstva najtežje ogrožena.

Pri tem položaju so se rudarske strokovne organizacije tudi zanimale, kakšni so razlogi, s katerimi se stalno nižanje državnih naročil v naših rudnikih opravičuje.

Ugotoviti so morale, da so te argumentacije tako površne, da se mora zahtevati, da se iznesejo v javnost, da bodo pristopne objektivni strokovni kritiki, ki bo izrekla nedvomno težko obsodbo nad lahkomišelnostjo, s katero se obravnavajo pri nas težki socialni in gospodarski problemi.

Rudarske strokovne organizacije poudarjajo dalje pred vso javnostjo, da ni čudno, da ustvarjajo uvodoma

navedena težka dejstva v naših revirjih težko atmosfero. Vendar bi rudarske strokovne organizacije želele, da bi se ocenjevalo pravilno dejstvo, da je v naših revirjih letos mirneje, kakor je bilo v poletnih mesecih lani in predlanskim.

To je zato, ker rudarji ne žele, da bi mogel kdo upravičeno reči, da ima akcija rudarskih strokovnih organizacij, ki jo narekuje edino obupno gospodarsko in socialno stanje v naših revirjih, politično ozadje.

Rudarske strokovne organizacije prosijo rudarje tudi nadalje, da ne dajejo nobenega orožja v roke tistim, ki bi si ničesar bolj ne želeli, kakor da bi našli kako pretvezo, s katero bi zmanjšali tezo uvodoma navedenih dejstev.

Rudarske strokovne organizacije pa na drugi strani z vsem poudarkom opozarjajo, da je nujno potrebno, da se naše rudarsko delavstvo ne izziva s ponovnim nižanjem državnih naročil pod pretvezami, ki po našem globokem uverjenju ne vzdržijo objektivne strokovne ocene.

Poudarjajo dalje, da s tem, da se od ponovnega znižanja naročil v naših revirjih odustane, naš revirski problem še davno ni rešen in da je nujno potrebno, da se izgradi za te kraje odgovarjajoče brezposelno skrbstvo in da se stori v pravcu, da bo odtekala delovna sila iz teh krajev več, kakor se more storiti z nedoločnimi obljubami, ki so seveda najbolj poceni, a zato seveda brez vsake vrednosti.

Naš pokret NSZ na Oplencu

Za binkošne praznike je priredila NSZ romanje na Oplenac, kjer se je lepo število naših članov poklonilo manom našega blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinite-lja. Udeleženci romanja so se odpeljali iz Ljubljane dne 8. junija zvečer s posebnim brzovlakom. Iz Mladencev, kamor so prispeli naslednjega dne ob pol 10. uri so se z vojaškimi avtomobili odpeljali v 27 km oddaljeno kraljevo zadužbino na Oplencu. Tu se je v imenu vsega nacionalnega delavstva z lepim nagovorom spominjal velikih del našega nepozabnega vladarja predsednik tov. Juvan, ki je tudi položil na grob krasen venec. Po končani poklonitvi so se udeleženci odpeljali v Beograd, kjer so ostali preko noči in ves naslednji dan. Tako se jim je nudila tudi prilika, da so si ogledali našo lepo prestolico. Dne 11. junija so se vrnili zdravi in zadovoljni na svoje domove.

Važna anketa NSZ

Da bi se pospešilo v Narodni skupščini rešitev najbolj potrebnih socialnih zakonov, je izvrševalni odbor NSZ dne 26. maja sklical v Ljubljano anketo o aktualnih socialnih vprašanjih, na katero je povabil tudi večje število narodnih poslancev iz Dravske banovine, ki so se po večini vabilu tudi odzvali. Na anketi je podal obširen referat strok. tajnik tov. Bučar, v debati pa so sodelovali poleg članov IO tudi narodni poslanci Pleskovič, Doberšek, dr. Šemrov in dr. Riko Fux. Na anketi je bila zastopana tudi Zveza društev privatnih nameščencev, katero je zastopal njen predsednik tov. Jožko Zemljič.

Izredni delegatski zbor

Po sklepu celjskega kongresa se je vršil v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice dne 12. maja izredni delegatski zbor, na katerem so se obravnavala nova centralna pravila NSZ ter z njimi v zvezi razni pravilniki in poslovniki. Ker je izredni delegatski zbor z malimi izpremembami potrdil projekt novih centralnih pravil, so bila ista predložena ministrstvu za notranje zadeve v potrditev. Ko bo ministrstvo pravila potrdilo, bodo skupno s pravilniki in poslovniki tiskana v posebni brošuri, da se jih bo lahko vsak podružnični funkcionar nabavil.

Seja upravnega odbora

Dne 15. septembra t. l. se je vršila v Ljubljani seja upravnega odbora NSZ. Na tej seji se je obravnavalo poleg drugega tudi vprašanje volitev v OUZD in SUZOR. Storjen je bil sklep, da se naj volitve v tej obliki, kot jih predpisuje sedanji volilni red, ne vršijo. Ministrstvo naj izda nov volilni red, ki naj upošteva načelo štednje in zaščito manjšine. Upravni odbor je izrazil željo, naj bi se volitve v vse socialne ustanove vršile indirektnim putem, t. j. potem novoizvoljenih skupščin Delavskih zbornic. — Upravni odbor je tudi izdelal posebno

spomenico,

ki je bila poslana na merodajna mesta in ki glasi:

»Upravni odbor NSZ je na svoji seji, ki se je vršila v nedeljo, dne 15. septembra 1935 v Ljubljani ugotovil, da je reševanje perečih socialno-političnih problemov v zadnjem času popolnoma potisnjeno v stran. Kot budni čuvár pravic jugoslovenskega delavstva NSZ ponovno in z odločnim poudarkom izjavlja, da vztraja na svojih zahtevah, postavljenih v resoluciji celjskega kongresa narodnega delavstva z dne 6. in 7. aprila t. l., v resoluciji sprejeti na skupni seji Izvrševalnega odbora NSZ in narodnih poslancev Dravske banovine z dne 26. maja t. l. ter v resoluciji beograjske plenarne seje Jugosl. delavskih in nameščenskih sindikatov z dne 23. julija t. l. Te zahteve vsebujejo v glavnem sledeče:

- 1.) Zakon o zaščiti delavcev in predpisi ostale delavsko-nameščenške zakonodaje naj se najrigoroznejše izvajajo.
- 2.) Mezde naj se regulirajo s sklenitvijo zakona o minimalnih mezdah.
- 3.) Dovoljenja o zaposlitvi ino-zemcev naj se temeljito revidirajo.
- 4.) Delovni teden naj se v svrhu omiljenja brezposelnosti skrajša od 48 na 40 ur.
- 5.) Izvede naj se zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti.
- 6.) Bratovske skladnice naj se sanirajo po predlogih delavskih strokovnih organizacij.
- 7.) Pravilniki in uredbe k obrtnemu zakonu naj se čimprej izdajo.
- 8.) Za volitve v socialno zavarovanje naj izda ministrtvo tak volilni red, da se izvršijo z enimi volitvami volitve v vse socialne ustanove. Volilni red naj bo sestavljen po načelih tajnega glasovanja in čim cenejše izvedbe istih.

Delavstvo in državne dobave premoga

Pred približno dvema mesecema se je nenadoma razširila vest, da bo država pri slovenskih rudnikih zmanjšala svoja naročila premoga za državne železnice. Ker bi tak korak imel zelo težke posledice za naše rudarje — deloma radi tega, ker bi morali nekateri rudniki ustaviti svoje obratovanje, drugi pa znatno reducirati delavstvo, je bil v obrambo dosedanjih dobav ustanovljen v Trbovljah poseben akcijski odbor sestavljen od zastopnikov vseh strokovnih organizacij. Predsednik tega odbora je tajnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik, NSZ zastopa tov. Vekoslav Bučar, ZRJ g. Jurij Arh, JSZ g. Jurij Križnik, IL rudarsko skupino pa g. Pliberšek Franc. Razen imenovanih je v odboru tudi narodni poslanec s srez Laško tov. Rudolf Pleskovič. Ta akcijski odbor je storil vse, da bi se dobave državnim železnicam ohranile v dosedanjih količinah. Obiskal je kralj, namestnika g. Perovića, predsednika kralj. vlade g. dr. Milana Stojadinovića ter notranjega ministra g. dr. Antona Ko-rošca. Razen tega se je udeležil tudi velike ankete, ki jo je po tem vprašanju sklical zbornica TOI. Ker nam nedostaja prostora, da bi opisovali vsa pota, ki jih je imenovali akcijski odbor storil, kakor tudi ne, da bi podrobneje obravnavali vprašanje dobave premoga s strani države pri slovenskih rudnikih, objavljamo v naslednjem komuni-ki, ki so ga dale rudarski javnosti v akcijskem odboru zastopane strokovne organizacije.

Na rudarske strokovne organizacije prihajajo iz naših rudarskih revirjev številna vprašanja, ali je storjeno res vse, da se odvrne od naših rudarjev nevarnost, ki jim preti od ponovnega znižanja količin premoga, ki ga naročajo drž. železnice v naših rudnikih.

Medstrokovni odbor rudarskih strokovnih organizacij je sklenil odgovoriti na ta vprašanja v časopisju.

Dosedanji potek akcije rudarskih strokovnih organizacij, s katerimi so sodelovali roko v roki predstavniki samostojnega gospodarstva in pa narodni poslanci ter drugi javni delavci, je v glavnem znan. Znano je tudi,

da zaznamuje ta akcija vsaj majhen uspeh: izvajanje ukrepov, ki bi slovenske rudnike ponovo težko prizadeli, je za mesec dni odloženo.

Odložitev pa seveda še ne pomenja rešitve.

Ta mesec se bo vršila glede končne rešitve tega vprašanja težka borba, ki jo bodo morali dobojevati seveda predvsem faktorji, ki so v to v prvi vrsti poklicani.*

* Med tem, ko je bil naš list že v tisku, je vlada potrdila svoj prvotni sklep ter znižala svoja naročila pri slovenskih rudnikih za 50.000 ton.

Rudarske strokovne organizacije pa bodo to borbo z napeto pozornostjo spremljale. Zakaj? Rudarske strokovne organizacije ponavljajo kot odgovor na to vprašanje ponovno dejstvo, ki so jih obrazložile zadnje tedne v nešteti informacijah pred javnostjo in odločujočimi faktorji:

Od leta 1929 se je zmanjšalo v naših revirjih število zaposlenih delavcev za 4000, to je skoro za polovico. Mnogo rudarjev se je vrnilo v tem času v revirske občine iz inozemstva.

Zaposleni rudarji delajo v naših revirjih poleti le po 12 do 14 dni na mesec. Za večino delavcev znašajo v teh mesecih mesečni brutto zaslužki komaj po 500 Din, netto zaslužki pa niti po 400 Din. Odbitki so zato tako veliki, ker mora skrbeti v naših rudnikih vsak zaposlen rudar v povprečju še za enega nezaposlenega ali upokojenca.

Rudarsko starostno zavarovanje, ki je bilo že prej v krizi, je prišlo po zadnji ponesrečeni reorganizaciji le še v težji položaj.

V ozkih dolinah okrog Trbovlja je nagomilanih 16.000 prebivalcev, ki so navezani posredno ali neposredno izključno na zaslužke iz rudarske